2.3.2017 MMM033:00/2016

Susanna Ahlström
Eläinlääkintöylitarkastaja
Ruokaosasto

VASTINEKUULEMINEN HE 267/2016 VP

5 a §

Tuotantoeläinten omistajan tai pitäjän eräät velvollisuudet ja eläinten hoitajan pätevyys

Tuotantoeläinten omistajan tai pitäjän on huolehdittava, että eläimiä on hoitamassa riittävä määrä päteviä eläinten hoitajia. Tuotantoeläinten hoitajalla on oltava eläinlaji huomioon ottaen tarvittava koulutus tai riittävä muu osaaminen eläinten asianmukaiseksi hoitamiseksi. Eläinten omistajan tai pitäjän on annettava ohjeita ja opastusta eläinten hyvinvointiin liittyvistä vaatimuksista palveluksessaan oleville, eläinten hoitoon ja käsittelyyn osallistuville henkilöille.

Tuotantoeläimellä tarkoitetaan elintarvikkeiden, villan, nahan tai turkisten tuotantoa varten taikka muussa tuotantotarkoituksessa kasvatettavaa tai pidettävää eläintä. Tuotantoeläimellä ei kuitenkaan tarkoiteta:
1) luonnonvaraista eläintä;
2) kilpailuissa, näyttelyissä taikka kulttuuri- tai urheilutapahtumissa tai vastaavissa toiminnoissa käytettävää eläintä;
3) tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävää eläintä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuotantoeläinten hoitajilta vaadittavasta koulutuksesta tai muusta osaamisesta.

1 Koulutus ja riittävä muu osaaminen

Oikeusministeriö

OM on lausunnossaan todennut, että kelpoisuusvaatimuksen osalta lain 5 a §:n 1 momentissa säädettäisiin: *”Tuotantoeläinten hoitajalla on oltava eläinlaji huomioon ottaen tarvittava koulutus tai riittävä muu osaaminen eläinten asianmukaiseksi hoitamiseksi.”* Mainittu säännös vaikuttaa jäävän perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntö huomioiden hieman epäselväksi, kun siinä ei tarkemmin luonnehdita, millaista kelpoisuutta tuotantoeläimen hoitajalta edellytetään (muuta kuin tarvittava ja riittävä). Lisäksi mainitna *riittävä muu osaaminen* jää epäselväksi.

Elintarviketurvallisuusvirasto Evira

Lakiluonnoksen mukaan eläinten hoitajalla tulisi olla eläinlaji huomioon ottaen soveltuva koulutus tai muilla keinoin hankittu riittävä osaaminen tehtäviensä hoitamiseen. Evira pitää hyvänä sitä, että suunnitellut koulutus- tai pätevyysvaatimukset ovat joustavia eikä pakollista hoitajan koulutusta edellytetä ja että käytännön kokemus voidaan katsoa riittäväksi. Toisaalta esityksen mukaan koulutus- ja pätevyysvaatimukset voisivat olla tiukempia silloin, kun hoitajan erityisellä osaamisella on eläinlajista tai pitomuodosta johtuen ratkaiseva vaikutus eläinten hyvinvoinnille. Tuottajien yhdenvertaisen kohtelun vuoksi ja tulkinnanvaraisuuden vähentämiseksi Evira toivoisi esimerkkejä tällaisena pidettävistä eläinlajeista ja pitomuodoista.

Maa- ja metsätalousministeriön kanta

Säännöksessä eläinten hoitajan kelpoisuusvaatimukset on sidottu eläinlajiin, jota hoidetaan, sekä kyseisen eläinlajin hoitamiseen siten, että hoito on asianmukaista. Eläinlaji vaikuttaa merkittävästi eläinten hoitajalta vaadittaviin tietoihin ja taitoihin. Eläinten hoidolla tarkoitetaan eläimen tarpeista huolehtimisesta. Hoitoon liittyy esimerkiksi eläimen juotto, ruokinta, pitopaikan puhdistus ja ylläpito sekä eläimen peruskäyttäytymistarpeiden tyydyttäminen kuten riittävä liikunta ja ruuanhakukäyttäytymisen toteutuminen.

Termiä ”riittävä” joudutaan käyttämään tämäntyyppisissä säännöksissä, jotta säännöksessä on joustoa ja toisaalta käytännön kokemus voidaan katsoa riittäväksi. Termillä ”osaaminen” tarkoitetaan tietoja ja taitoja, joita eläinten hoidossa tarvitaan. Osaaminen on ministeriön käsityksen mukaan yleisluonteisempi, mutta riittävän yksilöivä termi. Ministeriö viittaa esimerkiksi tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta annetun lain (497/2013) 8 §:ään. Mainitun säännöksen mukaan henkilöllä, joka tekee toimenpiteitä, hoitaa tai lopettaa eläimiä, on oltava osoitettuna riittävät tiedot ja taidot tehtävän suorittamiseksi ennen siihen ryhtymistä. Tarkempia säännöksiä henkilöstön koulutus- ja pätevyysvaatimuksista annetaan säännöksen mukaan valtioneuvoston asetuksella.

Kelpoisuusvaatimusten tarkemmasta sisällöstä on tarkoitus säätää tarvittaessa asetuksella. Lainsäädäntö tämäntyyppisissä asioissa riippuu ensisijaisesti Euroopan unionin eläinten hyvinvointia koskevien säädösten kehittymisestä ja mahdollisesti annettavista uusista hyvinvointisäädöksistä, jotka voisivat edellyttää valtuutuksen käyttöä.

2 Ammattipätevyyden arviointi

Opetus- ja kulttuuriministeriö sekä Opetushallitus

Opetus- ja kulttuuriministeriö sekä Opetushallitus ovat pitäneet perusteltuna valtuussäännöksen täydentämistä siten, että tuotantoeläinten hoitajilta vaadittavan koulutuksen ja muun osaamisen lisäksi valtioneuvoston asetuksella voitaisiin tarvittaessa myöhemmin säätää myös ammattipätevyyden tunnustamismenettelyyn liittyvästä toimivaltaisesta viranomaisesta.

Maa- ja metsätalousministeriön kanta

Ammattipätevyyden tunnustamisesta säädetään ammattipätevyyden tunnustamisesta annetussa laissa (1384/2015). Lakia sovelletaan Euroopan unionin jäsenvaltion kansalaisen toisessa jäsenvaltiossa hankkiman ammattipätevyyden tunnustamiseen. Tätä lakia sovelletaan myös ammattipätevyyden tunnustamiseen, joka perustuu Euroopan talousalueesta tehtyyn sopimukseen tai muuhun Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden toisen osapuolen kanssa tekemään sopimukseen taikka kolmansien maiden kansalaisten asemaa koskevaan unionin lainsäädäntöön. Opetushallitus päättää muodollista pätevyyttä osoittavien asiakirjojen tuottamasta kelpoisuudesta säänneltyyn ammattiin, jollei muualla toisin säädetä.

Ehdotettu muutos on merkittävä. Tässä yhteydessä ehdotetun muutoksen tekeminen ei ole perusteltua, vaan asiassa on ensin kuultava eri osapuolia. Ehdotus voidaan ottaa huomioon eläinsuojelulain kokonaisuudistuksen yhteydessä ja kuulla eri tahojen näkemyksiä lausuntokierroksen yhteydessä. Kysymys on lähtökohtaisesti lain tasolla säädettävästä asiasta.

3 Tuotantoeläimen määritelmä

Elintarviketurvallisuusvirasto Evira

Elintarviketurvallisuusvirasto Evira pitää hyvänä, että lausunnolla ollutta luonnosta on täsmennetty tuotantoeläimen määritelmän osalta. Tuotantoeläimen määritelmät vaihtelevat eri lainsäädännöissä, minkä vuoksi Evira toivoo määritelmien yhdenmukaistamista tulevaisuudessa. Evira toivoo lisäksi, että lakiluonnoksessa luonnonvarainen eläin määriteltäisiin tai että siitä ainakin annettaisiin esimerkkejä liittyen esimerkiksi poron rooliin. Luonnoksessa tuotantoeläimiksi katsottaisiin myös esimerkiksi pienet jyrsijät, joita kasvatetaan merkittävässä mittakaavassa käytettäväksi seura- ja harrastuseläinten kuten käärmeiden ravintona. Selkeyden vuoksi Eviran toivoisi täsmennystä siihen, mitä merkittävällä mittakaavalla tässä yhteydessä tarkoitettaisiin.

Suomen Hippos ry ja Suomen Ratsastajainliitto ry

Suomen Hippos ry ja Suomen Ratsastajainliitto ry totesivat lausuntokierroksen yhteydessä, että tuotantoeläindirektiivin 1 artiklan mukaan sen vaatimukset eivät koske eläimiä, jotka on tarkoitettu kilpailu-, näyttely- tai urheilukäyttöön tai kulttuuritapahtumiin. Lähes kaikki Suomessa kasvatettavat ja pidettävät hevoset kuuluvat näihin ryhmiin. Tällöin toimitetussa lausunnossa käsiteltiin nimenomaan hevosten omistajan ja pitäjän velvollisuuksia ja eläinten hoitajan pätevyyksiä. Näissä lähtökohtaisesti hevosten osalta lakimuutoksessa määritelty tarvittava koulutus tai riittävä muu osaaminen eläinten asianmukaiseksi hoitamiseksi täyttyy.

Hevosen rooli vaihtelee käytön mukaisesti, mutta lähtökohtaisesti se on aina elintarvikeketjuun kelpaava tuotantoeläin, ellei omistaja sitä siitä omalla vakuutuksellaan poista. Nyt käsittelyssä olevan eläinsuojelulainmuutoksen ei myöskään tule poistaa hevosta tästä näkökulmasta tuotantoeläinmäärittelyn alta.

Nyt lausuntoa on pyydetty samasta eläinsuojelulain muutoksesta, johon on lisätty tuotantoeläimen määritelmä. Ehdotettu lakiteksti sulkee heidän käsityksensä mukaan valtaosan hevosista tuotantoeläimen määritelmän ulkopuolelle.

Hippos ry ja Suomen Ratsastajainliitto ry ehdottavat, että tuotantoeläimen määritelmään palataan eläinsuojelulain kokonaisuudistuksen yhteydessä. Siinä vaiheessa asia tulee käsitellä hevosten osalta useasta eri näkökulmasta varmistaen hevosen roolin sekä elintarviketuotannossa että elinkeinotoiminnassa.

Maa- ja metsätalousministeriön kanta

Tuotantoeläimen määritelmä lisättiin lausuntokierroksen jälkeen, koska Hippos ja SRL katsoivat tuotantoeläindirektiivin määritelmän olevan voimassa olevaa lainsäädäntöä Suomessa ja siten määrittelevän riittävällä tavalla, millaisessa tapauksessa hevosten hoitoon osallistuviin henkilöihin sovelletaan esitettyä 5 a §:n 1 momenttia. Kuitenkin nykyisessä tilanteessa, jossa kyseistä määritelmää ei ole täytäntöönpantu kansalliseen lainsäädäntöön, tuotantoeläindirektiivin tuotantoeläimen määritelmä ei sellaisenaan ole Suomessa sovellettavaa lainsäädäntöä. Lisäksi Evira esitti jo tuolloin toivomuksen tuotantoeläimen tarkemmasta määrittelystä.

Kyseinen määritelmä ei kuitenkaan rajaa millään tavalla hevosen käyttöä elintarvikkeena. Sen sijaan se selventää selkeästi hevosen asemaa suhteessa esimerkiksi täydentävien ehtojen valvontoihin. Nyt esitetty kansallinen säännös rajaa lähes kaikki Suomessa pidettävät hevoset täydentävien ehtojen eläinten hyvinvoinnin valvonnan ulkopuolelle, minkä Hippos ja SRL olettivat virheellisesti toteutuvan jo nyt.

Tuotantoeläinten määritelmä vaihtelee riippuen kulloinkin kyseessä olevasta lainsäädännöstä. Määritelmän yhtenäistämistä on pohdittu ministeriössä, mutta koko hallinnonalan lainsäädännön eri ulottuvuuksista johtuen on vaikea tehdä vain yhtä määritelmää. Edellä esimerkiksi hevosen määrittely tuotantoeläimeksi eläinsuojelulainsäädännössä voisi olla hankalaa osalle hevostalleista. Toisaalta elintarvikelainsäädännön määritelmässä elintarvikkeiksi käytettävien tuotantoeläinten lääkityksestä on osalle hevosen omistajista hyötyä, kun hevonen tällöin tulkitaan tuotantoeläimeksi. Myös maataloustukilainsäädännössä on esimerkiksi suomenhevosia koskevia tukimuotoja, jolloin hevonen tulkitaan tuotantoeläimeksi, siihen kohdistuu valvontaa ja toisaalta omistaja saa rahallista tukea.

Valvonnan yhtenäisen toteuttamisen kannalta ministeriö katsoo, että Evira lainsäädännön toimeenpanoa ohjaavana viranomaisena kykenee varmistamaan ohjeistuksella tuotantoeläimen määritelmän tarkennukset. Ohjeistus on tässä lainsäädäntöä joustavampi menettely, joka pystyy huomioimaan paremmin yhä monimuotoisemmat tuotantoeläinten pitomuodot.